

Հաստատված է

Պետություն և
իրավունքի

տեսություն և
սահմանադրական

իրավունքի ամբիոնի 31.
08.2020թ.

նիստում (արձ.թիվ 1)

Ամբիոնի պետ՝

.....

(ստորագրություն)

.....

(ամիսամսաթիվ)

ՀՀ ՌՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՅԱՄԱԼԻՐ

ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

(Կազմվել է ուսումնական ծրագրի նախագծի հիման վրա)

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՀ սահմանադրական արդարադատություն 1
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	1905/B01
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Իրավագիտություն, հեռակա ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄՔԻՈՆ	Պետություն և իրավունքի տեսություն և սահմանադրական իրավունքի ամբիոն E-mail: pitambion@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Ա. Սաֆարյան

		E-mail: safamalya@mail.ru, հեռ. 093577589
ՈՒՍՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ		1-րդ կոնրս, 2-րդ կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ		մագիստրատուրա

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	3(Երեք)
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐԸ	<p>«ՀՀ սահմանադրական արդարադատություն 1» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 80 ժամ, որից 6 դասախոսություն, 2 սեմինար պարապմունք, 72 ժամ ինքնուրույն աշխատանք:</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականության ընթերցում և մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, դասախոսի հանձնարարությունը կարող է գրել ռեֆերատներ և էսսեներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են 2աբաթը երկու անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի վերջում առանց եզրափակիչ գնահատման:</p>
ՍՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՅԱՆՋՆԵՐ	Դասընթացը կառուցվում է «Պետության և իրավունքի տեսություն», «ՀՀ սահմանադրական իրավունք», «Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք» դասընթացների մացություն վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	«ՀՀ սահմանադրական արդարադատություն 1» դասընթացի 2 րջանակներում ուսումնասիրվում են սահմանադրական

	<p>վերահսկողություն տեղն ու դերը պետական իշխանություն համակարգում, դատական սահմանադրական վերահսկողությունն ձևերը, սահմանադրական արդարադատություն մարմինների համակարգը, սահմանադրական դատարանի լիազորությունները և գործունեության կարգը, սահմանադրական դատարանի որոշումների բնույթը, սահմանադրական արդարադատություն համակարգերի հետագա զարգացման հիմնական խնդիրները և ուղղությունները:</p>
<p>ՆՊԱՏԱԿ</p> <p>ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ</p>	<p>Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ սահմանադրական վերահսկողություն հասկացություն և ձևերի, սահմանադրական արդարադատություն համակարգերի և մարմինների, սահմանադրական դատարանի լիազորությունների, գործունեության կարգի, որոշումների բնույթի և սահմանադրական արդարադատություն համակարգի զարգացման միտումներին վերաբերյալ:</p> <p>Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսումնասիրել սահմանադրական վերահսկողություն տեղն ու դերը պետական իշխանություն համակարգում, • Ներկայացնել սահմանադրական վերահսկողություն ձևերի աման ձևահատկությունները, • Ուսումնասիրել սահմանադրական արդարադատության մարմինների համակարգը, • Ներկայացնել սահմանադրական դատարանի լիազորությունները, • Ուսումնասիրել սահմանադրական դատարանի որոշումները:
<p>ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՎ ՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ</p>	

<p>Կարողանա՛</p>	<p>1. տալ սահմանադրական վերահսկողություն հասկացողությունը, սահմանադրական վերահսկողություն և սահմանադրական արդարադատություն դերը պետական իշխանություն իրականացման գործում,</p> <p>2. տարբերել սահմանադրական արդարադատություն խնդիրներն ու նպատակները, օբյեկտները և սուբյեկտները</p> <p>3. ներկայացնել դատական սահմանադրական վերահսկողություն ձևերը,</p> <p>4. բացահայտել սահմանադրական արդարադատություն մարմիններին համակարգը և առանձնահատկությունները,</p> <p>5. բացահայտել սահմանադրական դատարանի փոխհարաբերությունները դատական համակարգի այլ մարմիններին և պետական իշխանություն մարմիններին հետ,</p> <p>6. սահմանել սահմանադրական դատարանի իրազորությունները,</p> <p>7. ընկալել սահմանադրական վերահսկողություն և կարևորությունը նշանակությունը մարդու իրավունքներին ապահովման ու պաշտպանություն բնագավառում,</p> <p>8. մատնանշել սահմանադրական դատարան դիմելու կարգն ու սահմանադրական դատավարություն առանձնահատկությունները,</p> <p>9. ներկայացնել սահմանադրական արդարադատություն համակարգերի գարգացման միտումները:</p>
-------------------------	---

<p>ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p>	
<p>Չիմնական</p>	<p>1. Գ.Գ. Չարությունյան Սահմանադրական վերահսկողությունն ու սուվերենական ձեռնարկ ԲՈՒՅ-երի համար. - 3 422 էր., «Իրավունք» հրատ., 2008 198 էջ</p> <p>2. Չայաստանի Չանրապետություն սահմանադրական իրավունք /պատ. Խմբագիր պրոֆ. Ն. Ա. Այվազյան /:</p>

	<p>«Երևանի համալսարան» հրատ., մաս 2 Երևան, 2016:</p> <p>3. Պետություն և իրավունքի տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ / Պ507 Յեդ. խումբ; Գիտ. խմբ. Ա. Ղամբարյան, Մ. Մուրադյան.-2-րդ լրամշակված հրատ.-Եր.: Լուսարաց հրատարակչատուն, 2016.-628 էջ:</p> <p>4. Մուրադյան Մ.Յ. Մարդու իրավունքների տեսություն հիմնահարցեր / Մ.Յ. Մուրադյան.- Եր., Մ992 Ա/Ձ Արման Ասման գոլլյան, 2016 (մաս 1)-224 էջ:</p> <p>5. Այվազյան Ն., Այվազյան Ա., Սահմանադրություն էությունը և բովանդակությունը, Երևան, 2005: 2002.</p>
<p>Լրացուցիչ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Մ. Մուրադյան Արտասահմանյան երկրներին սահմանադրական իրավունք (Ընդհանուր մաս): Եր. 2011. 2. Авакьян С.А. Конституционное право. Энциклопедический словарь. Изд. "Норма", М., 2000. 3. Автономов А.С. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. М., 2005. 4. Баглай М.Б. Конституционное право Российской Федерации. М., 2005. 5. Государственное право Германии /издатели: И. Изензее, П. Кирххов/. В 2-х томах, М., 1994. 6. Енгибарян Р.В. Сравнительное конституционное право. М., 2005 7. Енгибарян Р.В. Конституционное развитие в современном мире. М., 2007. 8. Зиновьев А.В. Конституционное право России: проблемы теории и практики. М., 2000. 9. Козлова Е.И. Кутафин О. Е. Конституционное право России. М., 2006. 10. Конституционное /государственное/ право зарубежных стран /под ред. проф. Страшуна Б. А./ . В 4-х томах. Том 1, М., 1993, том 2 М., 1995, том 3, М., 1998. 11. Маклаков В.В. Конституционное право зарубежных стран (Общая часть). М., 2006. 12. Сравнительное конституционное право /отв. ред. проф. Чиркин В. Е./ . М.,
<p>ԳԼԱՅԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴԴՐԻՉՆԵՐԵՎ ԿՇԻՌ</p>	<p>Ուսումնական 2-րդ կիսամյակի համար համարստուգման ձև է նախատեսված քննությունը:</p>
<p>ԳԼԱՅԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՍԵՆԱՆԻՉՄՆԵՐ</p>	<p>Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն: Առաջադիմության վերջնական գնահատականը ձևավորվում է ուսանողի միջանկյալ և ամփոփիչ քննությունների գնահատականների հանրագումարի արդյունքում: Գնահատումը կատարվում է վերոնշյալ բաղադրիչներին հիման վրա</p>

	<p>«Գերագանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված» գնահատականներին շանակումով:</p> <p>Գնահատականներին չափանիշներն են՝</p> <p>ա) «Գերագանց», եթե ունենի դիրք խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, ունակ է կատարել ու վերլուծություններ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ճիշտ է մեկնաբանում սահմանադրա-իրավական նորմերը, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով:</p> <p>բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների:</p> <p>գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները, չի պատասխանում լրացուցիչ հարցերին:</p> <p>դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի գգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն և պատասխանել լրացուցիչ հարցերին:</p>
--	--

<p>ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ</p>	
<p>Ներկայություն</p> <p>Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ</p> <p>Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ</p>	<p>Դասապլանի որևէ փոփոխությունն ախորոք կտեղեկացվի ուսանողին :</p> <p>Ուսանողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քան ի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցությունը քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրներին պարզաբանում, ինքնուրույն և գործնական աշխատանքների հանձնում: Ուսանողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլ և մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:</p> <p>Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:</p> <p>Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլ ոչ մտքերը օգտագործելու դեպքում ուսանողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:</p>

ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՅՄԱՆ ՔԱՐՏԵՉ

<p align="center">Թեմա 1</p> <p align="center">Սահմանադրական դատարանի որոշումների բնույթը</p>

(4ժամ դասախոսություն ,2ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Սահմանադրական դատարանի որոշումները և դրանց իրավական հետևանքները:</p> <p>2. Սահմանադրական դատարանի եզրակացությունները և դրանց իրավական հետևանքները:</p> <p>3. Սահմանադրական դատարանների կողմից ընդունվող ակտերի և դրանց իրավական հետևանքների առանձնահատկությունները տարբերելը:</p>	<p>Հարցեր 1-3 - Դասախոսություն` սովորողների ակտիվ ներգրավմամբ, խմբային քննարկման ձևով:</p> <p>Հարց 3 - ինքնուրույն աշխատանք.</p> <p>Սովորողները ծանոթանում են դասագրքի նյութերին և հանձնարարված այլ գրականությունը, վերհանում ինդրահարույց հարցերը, որոնք քննարկվում են դասախոսությունների ընթացքում:</p> <p>Հարցեր 1-3-անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ, տրվում են թեստային առաջադրանքներ:</p>

Թեմա 2	
Սահմանադրական արդարադատության համակարգերի հետազարգացման հիմնական խնդիրները և ուղղությունները	
(2ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1.Սահմանադրական արդարադատության համակարգերի զարգացման միտումները:</p> <p>2. ՀՀ-ում սահմանադրական արդարադատության համակարգի բնորոշ առանձնահատկությունները</p>	<p>Հարցեր 1-2-անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման եղանակով:</p> <p>Սովորողները նախօրոք ծանոթանում են ներկայացվող իրա-</p>

<p>հ ե տ ա գ ա գ ա ր գ ա գ մ ա ն հ ի մ ն ա կ ա ն գ ա ր գ ա գ մ ա ն ու ղ ղ ու թ յ ու ն ն ե ր ը :</p>	<p>վ ու ն ք ն ե ր ի վ ե ր ա ք ե ր յ ալ գ ր ա կ ա- ն ու թ յ ա ն ը և օ ր ե ն ս դ ր ա- կ ա ն ա կ տ ե ր ի ն , վ ե ր հ ա ն ու մ ի ն դ ր ա հ ա ր ու լ յ ց հ ա ր ց ե ր ը և ն ե ր կ ա յ ա գ ն ու մ ք ն ն ա ր կ մ ա ն :</p> <p>Չ ա ր ց ե ր 1-2-ա ն ց կ ա գ վ ու մ է ս ե մ ի ն ա ր պ ա ր ա պ մ ու ն ք :</p> <p>Ս տ ու գ վ ու մ ե ն ը ն թ ա գ ի կ առ ա ջ ա- դ ր ա ն ք ն ե ր ը , կ ա գ մ ա կ ե ր պ վ ու մ ե ն թ ե մ ա տ ի կ ց ու լ ց ա դ ր ու թ յ ու ն ն ե ր , տ ր վ ու մ ե ն թ ե ս տ ա յ ի ն առ ա ջ ա դ ր ա ն ք ն ե ր :</p>
--	--

Չ ա ր ց ա ջ ա ր

**(Չ Չ ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն ա ր դ ա ր ա դ ա տ ու թ յ ու ն
առ ա ր կ ա յ ի ք ն ն ու թ յ ա ն)**

1. Ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն վ ե ր ա հ ս կ ո ղ ու թ յ ու ն
հ ա ս կ ա գ ու թ յ ու ն ը : Ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն
վ ե ր ա հ ս կ ո ղ ու թ յ ու ն ը ո ր պ ե ս հ ա մ ա կ ա ր գ
2. Ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն վ ե ր ա հ ս կ ո ղ ու թ յ ա ն և
ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն ա ր դ ա ր ա դ ա տ ու թ յ ա ն դ ե ր ը
պ ե տ ա կ ա ն ի շ խ ա ն ու թ յ ա ն ի ր ա կ ա ն ա գ մ ա ն գ ո ր ծ ու մ
3. Ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն ա ր դ ա ր ա դ ա տ ու թ յ ա ն ի ն դ ի ր ն ե ր ն
ու ն պ ա տ ա կ ն ե ր ը
4. Ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն վ ե ր ա հ ս կ ո ղ ու թ յ ա ն
առ ա ն ձ ն ա հ ա տ կ ու թ յ ու ն ն ե ր ն ա ն ց ու մ ա յ ի ն
փ ու լ ու մ
5. Ս ա հ մ ա ն ա դ ր ա կ ա ն ա ր դ ա ր ա դ ա տ ու թ յ ա ն
հ ա մ ա կ ա ր գ ե ր ի ձ և ա վ ո ր մ ա ն ու գ ա ր գ ա գ մ ա ն
պ ա տ մ ա կ ա ն փ ու լ ե ր ը

6. Սահմանադրական արդարադատության օբյեկտները
7. Սահմանադրական վերահսկողության և սահմանադրական դատավարության սուբյեկտները
8. Նախնական վերահսկողություն
9. Հետագավերահսկողություն
10. Կոնկրետ վերահսկողություն
11. Վերացական վերահսկողություն
12. Պարտադիր վերահսկողություն
13. Ֆակուլտատիվ վերահսկողություն
14. Ըստ ձևի և ըստ բովանդակության վերահսկողություն
15. Դատական սահմանադրական վերահսկողության տարբեր ձևերի գործադրման առանձնահատկությունները տարբեր երկրներում
16. Դատական սահմանադրական վերահսկողության տարբեր ձևերի առավելություններն ու թերությունները
17. Սահմանադրական արդարադատության ամերիկյան համակարգը և դրա առանձնահատկությունները
18. Սահմանադրական արդարադատության եվրոպական համակարգը և դրա առանձնահատկությունները
19. Դատական սահմանադրական վերահսկողության մասնագիտացված մարմինների կազմավորման առանձնահատկությունները
20. Սահմանադրական դատարանի փոխհարաբերությունները դատական համակարգի այլ մարմինների հետ
21. Սահմանադրական դատարանի փոխհարաբերությունները պետական իշխանության այլ մարմինների հետ
22. Սահմանադրական դատարանի անկախության երաշխիքները

23. Սահմանադրական դատարանի
լիազորությունները
24. Սահմանադրական վերահսկողությունը մարդու
իրավունքների ապահովման և պաշտպանության
բնագավառում
25. Սահմանադրական դատարան դիմելու կարգն ու
առանձնահատկությունները
26. Սահմանադրական դատարանի գործունեության
կարգն ու դրա առանձնահատկությունները
27. Սահմանադրական դատավարության
առանձնահատկությունները
28. ՀՀ սահմանադրական դատարանի
լիազորություններն ու գործունեության
կարգը
29. Սահմանադրական դատարանի որոշումները և
դրանց իրավական հետևանքները
30. Սահմանադրական դատարանի
եզրակացությունները և դրանց իրավական
հետևանքները
31. Սահմանադրական դատարանի կողմից ընդունվող
ակտերի և դրանց իրավական հետևանքների
առանձնահատկությունները տարբեր
երկրներում
32. Սահմանադրական արդարադատության
համակարգերի զարգացման միտումները
33. ՀՀ-ում սահմանադրական արդարադատության
համակարգի բնորոշ առանձնահատկություններն
ու հետագա զարգացման հիմնական
ուղղությունները
34. Սահմանադրական արդարադատության
մարմիններին միջազգային
համագործակցությունը

